

MÕISTED

Viimati uuendatud: 21.09.2021

Juhendid viiakse uuendatud mõistetega vastavusse uuele Rahandusministeeriumi veebiportaalile üle minemisel.

- **Administratiivne tunnus**- arvestusobjekt, mille alusel liigendatakse riigieelarve põhiseaduslike institutsioonide, Vabariigi Valitsuse, Riigikantselei ja ministeeriumide valitsemisalade lõikes. Administratiivne tunnus jaotatakse detailsemalt organisatsiooni tunnusteks ja eelarveüksuse tunnusteks.
- **Arvestusobjekt**- finantsinfosüsteemides kasutusel olev tunnus või tunnuste kogum, mis võimaldab mõõta finants- ja tulemusinformatsiooni teatud elementide kohta.
- **Edasiantavad maksud**- riigieelarves nii tulu kui ka kuluna planeeritud maksud, maksed ja muud tasud, mida riik maksuhalduri või selleks määratud asutuse kaudu kogub ja edastab õigusaktis määratud isikule, ja mis kantakse saajale edasi vastavalt maksu tegelikule laekumisele.
- **Eelarve konto**- arvestusobjekt, millel peetakse arvestust majandusliku sisu järgi (tulud, kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud) ning seatakse eelarvele vastavad piirmäärad. Seos raamatupidamislike kontodega on toodud Eelarveklassifikaatori lisas.
- **Eelarve liigendus**- riigieelarve jaotamine arvestusobjektide vahel. Administratiivne liigendus näitab riigieelarve jaotust ministeeriumi valitsemisalade, põhiseaduslike institutsioonide ja Vabariigi Valitsuse vahel. Majanduslik liigendus näitab riigieelarve jaotust tuludeks, kuludeks, investeeringuteks ja finantseerimistehinguteks. Planeerimistasandi järgi liigendatakse riigieelarve tulemusvaldkondade kaupa. Eelarve liigendatakse erinevatel otsustustasanditel erinevas detailsuses.
- **Eelarve liik**- arvestusobjekt, mis määratleb riigieelarves kulude, investeeringute ja finantseerimistehingute katteallikad ning eelarvest kinnipidamise kohustuse või eelarve ületamise õiguse.
- **Eelarve objekt**- arvestusobjekt eelarve sihtotstarbe detailsemaks määratlemiseks, mida ei võimalda teised kohustuslikud arvestusobjektid. Eelarve objektid jagunevad üleriigiline ja valitsemisala või haldusala ülesteks.
- **Eelarveklassifikaator**- piiritletud arvestuspõhimõtete ja -objektide kogum, millest lähtutakse eelarvestamise ja finantsarvestuse pidamisel, traditsioonilisel või tegevuspõhisel viisil kulude jaotamisel teenustele, eelarve limiitide ja kasutamise piirangute seadmisel ja jälgimisel, eelarve kasutamisel ning strateegilises planeerimises.
- **Eelarveprotsessi etapp**- eelarveprotsessi vaheseis – teatud alamprotsessi järel eelarveandmete fikseerimine, mida kasutatakse andmete võrdlemiseks eelarve menetluses (eelarve planeerimine, korrigeerimine, täitmine erinevatel stsenaariumitel).
- **Eelarveüksus (tunnus)**- administratiivse tunnuse alamarvestusobjekt, mille alusel liigendatakse riigieelarve vahendid asutuste lõikes, peetakse nende üle arvestust ja seatakse eelarve piirmäärad.
- **Eesmärk** - tulevikuseisund, mida soovitakse saavutada. Eesmärk peab vastama S.M.A.R.T

põhimõtetele: konkreetne, mõõdetav, saavutatav, asjakohane, ajastatud.

- **Esialgne eelarve**- aruandeaasta riigieelarve seaduse 1. jaanuari redaktsioon koos valitsuse ja ministri liigendustega, sisaldub muu hulgas riigieelarve täitmise aruandes.
- **Finantseerimistehing**- tehing finantsvarade või -kohustustega, mille puhul kahekordse kirjendamise põhimõttest tulenevalt tehakse mõlemad kirjed finantsvarades või -kohustustes ning mille tulemusena eelarvepositsioon ei muutu.
- **Hindamine**- protsess, mille abil kogutakse tõendusmaterjali planeeritavate poliitika valikute eeliste ja puuduste kohta, hinnates nende potentsiaalseid tagajärgi ning kasutusel olevate poliitikavahendite tulemuslikkust või mõju.
- **Investeeringud**- materiaalse põhivara, immateriaalse põhivara ja bioloogilise vara soetamine ning olemasoleva põhivara parendamine.
- **Investeeringute kava**- avaliku sektori (s.h. riigi ja KOV tasandi) rahastatavate investeeringute põhinimekiri, mis koostatakse valdkondliku investeerimisvajaduste kaardistuse põhjal. Kasutusel välisvahenditest (Euroopa Liidu struktuurifondidest) rahastatavate investeeringumeetmete rakenduskeemi osana.
- **Jaotatav kulu**- kuluarvestuses kasutatav tunnus(EAP), mida kasutatakse kulumudeli kaudsete kulude mahu jälgimiseks programmi planeerimistasandite lõikes.
- **Kaudne teenus**- teenus, mille käigus asutused osutavad õigusaktides sätestatud teenust teenuse kasusaaja otsese pöördumiseta ning teenuse kasusaajaid ei ole võimalik identifitseerida. Kasusaajaks on ühiskond või osa ühiskonnast.
- **Keskvalitsuse juriidilise isiku finantsplaan**- finantsplaan, milles esitatakse põhitegevuse tulude, kulude, investeerimistegevuste, võlakohustuste ja likviidsete varade kogusummad.
- **Klient**- arvestusobjekt, mis määratleb füüsilise või juriidilise isiku, kes kasutab või on avaldanud soovi kasutada teenust tegevuspõhise eelarve korral. Kuluarvestuses nimetatakse kliendiks ka asutust kes kasutab teise riigiasutuse poolt pakutavat tugiteenust.
- **Konto**- arvestusobjekt eelarve kajastamiseks majandusliku sisu alusel (tulud, kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud). Kontode nimekiri on leitav "Avaliku sektori finantsarvestuse ja -aruandluse juhend" lisa 1 (kontode koodid), v.t ka eelarve konto.
- **Kuluarvestus**- arvestus, mis selgitab välja teenuste (hinnastatavate objektide) maksumuse. Meetodit kasutatakse nii teenuste hinna eelarvestamisel kui finantsarvestusest saadavate andmete järgi tegelike teenuste hindade arvutamisel.
- **Kulud**- aruandeperioodi väljaminekud, mis pole investeeringud ega finantseerimistehingud. Riigiasutuste tegevus- jm kulud, sh toetused, tööjõu- ja majandamiskulud, põhivara amortisatsioon, intressikulu, käibemaksukulu.
- **Kulumudel**- asutuse tasandil kuluarvestuse põhimõtete kogum, mille alusel toimub asutuse otseste ja kaudsete kulude jaotamine asutuse teenuste tegevustele või teenustele. Kasutatakse nii eelarvestamisel kui eelarve täitmisel.
- **Käitur (jaotusreegel)**- ühik, mis iseloomustab ressursi osalemist tegevustes või teenustes. Käitur on

iga mõjur (näiteks tk, m², tund, minut, sündmus, %, koefitsent), mis põhjustab muutusi teenuses, protsessis, tegevuses või ressurssides ja nende kasutamises ning mille alusel jaotatakse kulud.

- **Lõplik eelarve**- riigieelarve täitmise aruandes esitatav info aruandeaastal kasutada olnud vahendite kogumahu kohta. Esialgne eelarve on korrigeeritud lisaelarvega, eelarve muutmisega, valitsuse liigendustega, ministri liigendustega, asutuste muudatustega, reservi eraldustega, ülekantavate vahenditega, tuludest sõltuvate kulude korrigeerimisega tegelikult laekunud tulude võrra.
- **Meede**- planeerimistasand, mis grupeerib programmi tegevusi ning on seostatud programmi alaeesmärgiga. Meede on üldjuhul valitsemisala põhine ning tal on mõõdetav eesmärk. Välisvahendite planeerimisel on meede tegevuste kogum rakenduskava prioriteetse suuna eesmärkide ja oodatavate tulemuste saavutamiseks.
- **Ministeeriumi valitsemisala eelarvestrateegia projekt**- eelarveprotsessi sisend: programmid rahastamiskavadega; tulud, investeeringud ja finantseerimistingud osas mis ei sisaldu programmides, lisataotlused, tulemusaruande projekt, keskvalitsuse juriidiliste isikute finantsplaanid, eelarvet mõjutavate õigusaktide eelnõud, ja muu oluline eelarvet mõjutav informatsioon.
- **Mõjueesmärk**- väljendab mõju või muutust ühiskonnas, mida soovitakse poliitika kujundamise kaudu esile kutsuda.
- **Mõjumõõdik**- mõõdik, mille abil on võimalik hinnata soovitud mõju saavutamist.
- **Mõõdik**- olukorra või muutuse, sealhulgas eesmärgi või tulemuse iseloomustamiseks kasutatav mõõdetav näitaja.
- **Omafinantseering**- see osa toetuse saaja või partneri abikõlblikest kuludest, mida toetusest ei hüvitata.
- **Organisatsioon (-i tunnus)**- administratiivse tunnuse alamarvestusobjekt, mille alusel liigendatakse riigieelarve vahendid administratiivselt põhiseaduslike institutsioonide või ministeeriumide valitsemisalade lõikes ning strateegilises planeerimises kasutatakse seda eesmärkide ja mõõdikute andmekorjeks.
- **Otselaekuv toetus**- välistoetus, mille korral Euroopa Komisjon või muu välistoetuse andja teeb otsuse või toetuse saaja sõlmib lepingu otse välistoetuse andjaga või osaleb partnerina teise (riigi) asutuse algatatud projektis.
- **Otsene avalik teenus**- teenus, mida asutus osutab füüsilisele või eraõiguslikule juriidilisele isikule tema tahtel, sealhulgas eeldataval tahtel, teeninduskontakti kaudu mis tahes suhtluskanalis ja mis võimaldab isikul täita seadusest tuleneva kohustuse või kasutada seadusest tulenevat õigust.
- **Otsene kulu**- kulu, mille tekkimise põhjus on otseselt seostatav asutuste teenuste või teenuste tegevustega.
- **Partner**- isik, asutus või rahvusvaheline organisatsioon, kes osaleb projekti tegevustes ja kelle tegevusi rahastatakse toetusest;
- **Partnerist riigiasutus**- riigiasutus, kelle toetust saav asutus (nii riigiasutus kui mitteriigiasutus) kaasab toetusest rahastatud projekti elluviimisesse, partner kajastab selles ulatuses välistoetust oma eelarves toetust saava riigiasutuse viisil.

- **Piirmääraga vahendid**- riigieelarves ettenähtud kulud, investeeringud ja finantseerimistehingud, mida ei või ületada.
- **Piirmäärata vahendid**- riigieelarves ettenähtud vahendid, mille arvel võetavate kohustuste suurusele riigieelarvega piiranguid ei kehtestata. Piirmäärata vahendid on: 1) kulu, investeering ja finantseerimistehing, mille tegemise võimalikkus sõltub konkreetse tulu tekkimisest; 2) kulu, investeering ja finantseerimistehing, mille suurus tuleneb seadusest; 3) tulu; 4) mitterahalised tulud ja kulud.
- **Planeerimistasand**- arvestusobjekt, mis seob omavahel strateegilise- ja finantsjuhtimise ning millele seatakse eesmärgid, mõõdikud ja planeeritakse eelarve ning jälgitakse selle täitmist. Planeerimistasandid on tulemusvaldkond, programm, meede, programmi tegevus ja teenus.
- **Poliitika põhialused**- Riigikogu poolt vastu võetud arengudokument, milles määratakse ühe või mitme omavahel seotud poliitikavaldkonna visioon, üleriigiline eesmärk ja prioriteetsed arengusuunad.
- **Poliitikainstrument**- poliitikakujundamise vahend, mis on valitsuste käsutuses saavutamaks poliitikakujundamises taotletud efekti. Valdakonna arengukava koostamise määruse tähenduses mõistetakse ennekõike sekkumismehhanisme või lähenemisviise, mille elluviimise kaudu kavandatakse eesmärgi täitmist saavutada.
- **Programm**- planeerimistasand, mis on suunatud tulemusvaldkonna alaeesmärgi saavutamiseks ja millele kavandatakse eelarve. On ministri poolt kinnitatav arengudokument, milles määratakse programmi eesmärgi saavutamiseks vajalikud meetmed ja programmi tegevused.
- **Programmi tegevus**- planeerimistasand, mis on suunatud programmi ja selle meetme(te) eesmärkide saavutamiseks teenuste osutamise kaudu. Programmi tegevuste eelarve kavandatakse asutuse või asutuste teenuste maksumusest lähtuvalt.
- **Projekt**- arvestusobjekt, mida kasutatakse projektiarvestuse pidamiseks. Projekt on omavahel seotud ülesannete hulk, mida teostatakse kindlate piirangute raames, nagu ajakava ja eelarve.
- **Projektipõhine toetus**- eraldi riigieelarvest juriidilisele isikule konkreetse eesmärgi saavutamiseks teatud perioodi jooksul, mille elluviimise osas antakse aru.
- **Rahastamiskava**- riigi eelarvepoliitika põhisuundade ja valitsuse üldeesmärkide elluviimiseks eelarvestrateegia perioodil vajalikud vahendid.
- **Rakenduskava**- liikmesriigi koostatud ja Euroopa Komisjoni poolt heaks kiidetud ühtne dokument, mis sätestab toetuse kasutamise eesmärgid, oodatavad tulemused fondide kaupa ja meetmed ning nende rahastamise.
- **Ressursiliik**- samaliigilised, ühte tüüpi ressursid, nt asutuse kasutuses olevad autod moodustavad maismaasõidukite ressursiliigi.
- **Ressurss/kulukoht**- arvestusobjekt, mis kirjeldab asutuse kasutuses olevaid vahendeid, mida kasutatakse tegevuste läbiviimiseks ja teenuste osutamiseks, näiteks inimtööjõud, töövahendid, ruumid jm.
- **Riigi eelarvestrateegia**- Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatav dokument, mis määrab riigi eelarvepoliitika põhisuunad ning milles kajastatakse Vabariigi Valitsuse üldeesmärgid, mida eelarvestrateegia perioodil kavandatakse ellu viia, ja elluviimiseks planeeritavad vahendid.

Eelarvestrateegia koostatakse igal aastal vähemalt järgmise aasta ja sellele järgneva kolme aasta kohta.

- **Riigieelarve**- Riigikogu poolt kinnitatav riigi aastane kõigi tulude ja kulude eelarve.
- **Riigieelarveline kaasfinantseering**- välistoetuse andja nõutud kaasrahastamiskohustus, milleks on riigieelarves ette nähtud täiendavad vahendid Vabariigi Valitsuse otsuse alusel. See on riigieelarveline mõiste.
- **Riiklik kaasfinantseering**- Eesti riigi poolt struktuuritoetuste kaasrahastamiseks sihtotstarbeliselt eraldatud vahendid. Riiklikku kaasfinantseeringut planeeritakse järgmistele fondidele toetuse mahu võimendamiseks: Euroopa Regionaalarengu Fond, Euroopa Sotsiaalfond ja Ühtekuuluvusfond, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfond.
- **Seire**- valitsussektori eelarve kasutamise ning tulemuste jälgimine. Seire hõlmab aruannete jm ülevaadete koostamist ning saavutatud tulemuste analüüsimist. Seire eesmärk on anda kindlustunnet Riigikogule, Vabariigi Valitsusele ja avalikkusele, et valitsussektori asutused saavutavad püstitatud eesmärgid tõhusalt, mõjusalt ning tulemuslikult.
- **Sisemine tugiteenus**- teenus, mis toetab avaliku teenuse osutamist asutuse sees. Sisemine tugiteenus toetab põhiteenuse osutamist.
- **Sotsiaaltoetused**- toetuse andmine riigieelarvest füüsilistele isikutele, v.a. ettevõtluseks.
- **Strateegiline planeerimine/juhtimine**- protsess, mille käigus määratletakse sidusa tervikuna tulemusvaldkondade eesmärgid, ressursid, tegevused ning seiratakse tulemusi.
- **Strateegilised arengudokumendid**- riigieelarve seaduse kohaselt poliitika põhialused, valdkonna arengukava ja programm.
- **Teenus/ põhiteenus**- planeerimistasand, tegevuse või tegevuste tulem, mis on suunatud välisele kliendile. Teenust osutatakse kehtestatud standardite või seadusest tulenevate nõuete alusel ja nende täitmiseks. Teenus ja põhiteenus on kasutusel sünonüümina.
- **Teenuse tegevus**- arvestusobjekt, mis on teenuse osutamiseks vajalik tegevus, millega seostatakse tegevuspõhises kuluarvestuses ressursid. Kuluarvestuses kasutatakse põhiteenuse tegevust ja tugiteenuse tegevust.
- **Tegevusala**- arvestusobjekt, mida kasutatakse arvestusepidamiseks ning aruandluse saamiseks rahvusvahelise valitsemisfunktsioonide klassifikaatori (Classification of the Functions of Government, COFOG) lõikes.
- **Tegevuspõhine eelarve**- kontseptsioon, mis seob kuluarvestuse abil strateegilise planeerimise ja eelarve vahendid ning võimaldab mõõta omavahel seostatult kasutatavaid ressursse ja saavutatavaid tulemusi.
- **Tegevuspõhine kuluarvestus**- kuluarvestuse meetod, kus kulud kogutakse ja/või jaotatakse teenuse tegevustele, mille kaudu leitakse hinnastatavate teenuste ja teenuste tegevuste maksumus. Madalaimaks hinnastatavaks objektiks on teenuse tegevus. Täieliku tegevuspõhise kuluarvestuse korral on välja arvestatud ka tugiteenuse tegevuste ressursid.
- **Tegevustoetus**- riigieelarveline eraldis juriidilisele isikule tema tegevuskulude katmiseks lähtudes

tema põhikirjalistest ülesannetest ja arengudokumentides määratud eesmärkidest.

- **Tehingupartner**- arvestusobjekt, mis näitab kõiki osapooli, kelle vahel riigis majandustehingud toimuvad ning mille alusel peetakse arvestust ja kuluarvestust konsolideerimise võimaldamiseks.
- **Tekkepõhine arvestuspõhimõte**- arvestusmeetod, mille puhul tulud, kulud, nõuded, kohustused, investeeringud ja finantseerimistehingud planeeritakse ja kajastatakse nende tekkimise hetkest lähtuvalt, sõltumata sellest, kas raha on vastavalt laekunud või välja makstud.
- **Toetus (Grant)**- arvestusobjekt, millel kajastatakse saadud välistoetus, riigieelarvelise kaasfinantseeringu ning struktuuritoetuste registris menetletavate siseriiklike toetusprogrammide vahendid. Grandi alusel peetakse arvestust ja kuluarvestust ning seatakse eelarve piirmäärad.
- **Toetust saav riigiasutus**- riigiasutus, kes saab välistoetust otselaekuvana või välistoetust ja riigieelarvelist kaasfinantseeringut vahendatuna kulutuste tegemiseks ning ei vahenda ega ei anna saadut edasi teistele isikutele. Välistoetuse kasutamine sotsiaaltoetuste väljamaksmiseks eraisikutele ei ole vahendamine ega edasi andmine. Toetust saav riigiasutus ei kajasta oma eelarves partnerist riigiasutuse osa.
- **Traditsiooniline kuluarvestus**- kuluarvestuse meetod, kus kulud kogutakse ja/või jaotatakse teenustele. Madalaimaks hinnastatavaks objektiks on teenus, mistõttu on see meetod ebatäpsem kui tegevuspõhise kuluarvestuse korral.
- **Tugiteenus**- arvestusobjekt, mida kasutatakse hinnastamiseks teenust, mida asutus osutab endale (sisemine tugiteenus) või teisele asutusele (välimine tugiteenus). Tugiteenus toetab asutuse toimimist.
- **Tulemusaruanne**- lõppenud eelarveaasta tulemusvaldkonna ja programmide eesmärkide saavutamise ning nendega seotud eelarveliste vahendite kasutamise kohta koostatud aruanne.
- **Tulemuseesmärk**- eesmärk mis näitab, millise tulemuse saavutamist või saavutamise suunas liikumist soovitakse.
- **Tulemusmõõdik**- mõõdik, mis näitab programmi tegevuste ja teenuste koosmõjus tulemuse saavutamist või saavutamise suunas liikumist. Kasutatakse üldjuhul meetme, programmi tegevuse või ka teenuse tulemuste mõõtmiseks.
- **Tulemusvaldkond** - planeerimistasand, mis on pikaajalise arengueesmärgi saavutamisele orienteeritud püsiv omavahel seotud riiklike poliitikate kogum, millel on selged ja mõõdetavad mõjueesmärgid ning -mõõdikud. Määratakse riigieelarve strateegias ja on kooskõlas Vabariigi Valitsuse tegevusprogrammiga.
- **Tulu-/kuluüksus**- arvestusobjekt, mis on seotud asutuse struktuuriga ja võimaldab jälgida eelarvet ja kuluarvestust asutuse allüksuste lõikes.
- **Tulud**- kõik vahendid, mida riik oma ülesandeid täites kogub või saab toetusena.
- **Vabariigi Valitsuse omandireformi reservfond**- Vabariigi Valitsuse eelarve osa, eraldiseisev fond mis moodustub ja mida kasutatakse maa-ja omandireformi läbiviimise rahastamiseks.
- **Vabariigi Valitsuse reserv**- Vabariigi Valitsuse eelarve osa, mis jaguneb ettenägematuteks kulutusteks ja sihtotstarbeliselt tegevuste rahastamiseks.

- **Vahendatav toetus**- toetus, kus välisloetuse saajaks on toetuse vahendaja, kes annab välisloetuse edasi riigisiselt kokku lepitud valdkondade tegevustele määratletud tingimuste rakendamiseks.
- **Vahendav riigiasutus**- riigiasutusest rakendusasutus, kes vahendab välisloetust ja riigieelarvelist kaasfinantseeringut ning kajastab vahendid enda eelarves, kuni ei ole teada toetust saav või partnerist riigiasutus või toetust saav asutus on mitteriigiasutus (KOV-asutus, avalik-õiguslik või eraõiguslik isik) või muu riigiasutus, kes annab toetuse edasi mitteriigiasutusele.
- **Valdkonna arengukava**- Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatav strateegiline arengudokument, milles määratakse terviklikult ühe või mitme poliitikavaldkonna üldeesmärk, alaeesmärgid ja nende mõõtmist võimaldavad mõõdikud ning poliitikainstrumentid, mille kaudu seatud eesmärged plaanitakse saavutada.
- **Väliline tugiteenus/ avaliku sektori teenindamine**- teenus, mis toetab teise asutuse avaliku teenuse osutamist. Väliline tugiteenus toetab poliitikat kujundava otsuse ettevalmistamist, teise asutuse toimimist ja otsese avaliku teenuse osutamist.
- **Välisvahendid**- mitteresidendi, sh Euroopa Liidu, rahvusvaheliste organisatsioonide, välisriigi või välisriigi valitsusvälise organisatsiooni eelarvest pärit rahastus.
- **Väljundeesmärk**- kirjeldab soovitavaid väljundeid, mida riigi tegevusega luuakse. Nende eesmärkide saavutamine on riigi sekkumise eest vastutava asutuse otsese kontrolli all (st kõrvaltegurite mõju eesmärkide saavutamisele on väike). Väljundite koostõju peab olema tulemus-eesmärkidega seostatav.
- **Väljundmõõdik**- mõõdik, mis näitab otseseid tegevuse või teenuse väljundeid. Võimaldab hinnata riigi poolt pakutud teenuste mahtu ja kvaliteeti. Kasutatakse programmi tegevuse ja teenuse tasandi väljundite mõõtmiseks.
- **Ühisprogramm**- programm, mille eesmärgi saavutamisse panustavad rohkem kui üks valitsemisala. Ühe valitsemisala osa ühisprogrammis moodustavad selle valitsemisala meetmed, tegevused ja teenused koos vastavate mõõdikutega.
- **Ülekantavad vahendid**- riigieelarvelised vahendid, mille kasutamise tähtaega pikendatakse ühe aasta võrra.

